

mov in bibliografij. Prikaz je opremljen s tremi shemami, ki ponazarjajo rezultate poskusov: poenostavljen delovni trak v knjižnici, etape poti pri poskusih za pripravo mehanizacije, shema avtomatizirane službe bralcem.

Ryszard Jahowicz iz Varšave govori o zamisli tridimenzionalne klasifikacije v članku Specialna in univerzalna klasifikacija. Že naslov članke pove, da gre avtorju za razmerje med obema vrstama klasifikacij. Bohoten razvoj zlasti uporabnih ved terja prožno, iz dneva v dan rastočo, specialno klasifikacijo. Univerzalna klasifikacija temu tempu razvoja ne more slediti, je pa nujno potrebna kot univerzalni kodeks znanja. Znanstvene discipline se v raziskovalni dejavnosti dopolnjujejo in prepletajo. Dve disciplini lahko obravnavata isti predmet, a vsaka s svojega gledišča, poleg tega pa lahko nakazujeta še odnos do drugih znanosti. Odnos prvih dveh disciplin do predmeta je enakovreden, a dvodimenzionalen, odnos drugih disciplin pa podrejen in predstavlja tretjo dimenzijo. Klasifikacija prvih dveh dimenzij A in B mora biti specialna, klasifikacija tretje dimenzije C pa je lahko univerzalna. Avtor navaja za primer delo: Pediatrični problemi na kirurgičnem oddelku bolnice. Določitev dimenzij in njej sledeča klasifikacija je odvisna od discipline, ki se ji prvenstveno posvečamo; v danem primeru so pediateru pediatrični problemi A, kirurški B, organizacija bolnice pa C dimenzija; kirurgu bodo kirurški problemi A, pediatrični B in organizacija C dimenzija; organizatorju bolnice pa so ti problemi A, kirurški oddelek B, pediatrični problemi pa C dimenzija.

Članek L. J. van der Wolka govori o avtomatizaciji v splošnih znanstvenih knjižnicah in o njenem pomenu za specialne knjižnice. Avtor opozarja na razne možnosti avtomatizacije v znanstvenih knjižnicah, omenja poskuse, ki jih delajo v Frankfurtu in Bochumu, in nakazuje okvirni program za bodoči razvoj avtomatizacije

v znanstvenih knjižnicah Zvezne republike Nemčije.

In še običajno opozorilo: revija ima bogato vrsto člankov z ožjega dokumentacijskega področja, prinaša dokumentacijske prikaze del in člankov s področja dokumentacije in s poročili živo spremlja delovanje društev in ustanov.

Stanislav Kos

Zeitschrift für Bibliothekswesen und Bibliographie. Zweimonatsschrift. (Organ des Vereines Deutscher Bibliothekare und des Vereines der Diplombibliothekare an wissenschaftlichen Bibliotheken). Frankfurt a. M. XIV/1967, št. 1—6, (VI) + 377 str. 8°.

Revija, ki jo prvič predstavljamo, se posveča predvsem vprašanjem znanstvenih knjižnic v Zvezni republiki Nemčiji. V lanskem letniku je zanimiva zlasti zadnja, dvojna številka, ki prinaša predavanja s 57. nemškega bibliotekarskega dneva v Aachenu (16.—20. maja 1967).

Glavna tema zborovanja je bila, kako resnično odpreti knjigo uporabnikom znanstvenih knjižnic. Joachim Ritter iz Münstra je v uvodnem, slavnostnem predavanju govoril o odnosu med univerzo in njeno knjižnico. Zgodovinski razvoj je univerzitetne knjižnice v Nemčiji postavil v vrsto javnih izposojevalnih knjižnic, ki z znanstveno in raziskovalno dejavnostjo nimajo neposrednega stika. Strokovne knjižnice inštitutov in seminarjev na istih univerzah, ki so tak razvoj centralnih univerzitetnih knjižnic povzročile, pa kot prezenčne biblioteke za strokovnjake določenega kroga neposredno sodelujejo v znanstvenem delu. Ta dvotirnost je osrednji problem univerzitetnega knjižničarstva v Zahodni Nemčiji. Zdi se, da mu kažejo rešitev reformna prizadevanja na nemških univerzah samih. Nove univerze, ki se ustanovljajo (Konstanz, Dortmund, Bielefeld), se odpovedujejo tradicionalni »univerzalnost« univ. v duhu enciklopedičnega načela, ampak poudarjajo enotnost znanosti v smislu vsebinske strnitve

razvejanih področij določene stroke in njihovo težiščno usreditev v raziskovanje. Knjižnice takih univerz postajajo same po sebi strokovne knjižnice; nič več ne reprezentirajo univerzalne znanosti, temveč se specializirajo za njena posamezna področja.

Joachim Stoltzenberg iz Konstanze je na zborovanju govoril o bibliotечnem sistemu in sistematični postavitvi knjig. Avtorju predavanja ne gre za to, da bi dajal tehnična navodila, podprta z izkušnjami, marveč da argumentira funkcionalnost sistematične postavitve knjig, vendar ne na splošno, ampak v okviru novih konceptov univerzitetnega knjižničarstva, ki imajo za cilj najti čim pravilnejši bibliotечni sistem in njegovo najvišjo funkcionalnost na liniji knjiga — potrošnik. Za izčrpnim zgodovinskim prikazom razvoja raznih sistemov knjižnic in postavljanja knjig v njih poudari avtor (na primeru univerzitetnih knjižnic v Regensburgu in Konstanzi) pomen sistematične postavitve knjig in oriše nov tip moderne univerzitetne knjižnice.

Kot tretje je z aachenskega zborovanja objavljeno predavanje Arturja Bralla iz Gießna o sedanjem stanju stvarnih katalogov po Eppelsheimerjevi metodi v Zahodni Nemčiji. Avtor opisuje nastajanje teh katalogov v splošnih znanstvenih knjižnicah po drugi svetovni vojni (prejšnji so med vojno večinoma propadli). Po Eppelsheimerjevi metodi se deli stvarni katalog v dve skupini: sistematski in geografski katalog. Sistematski katalog razvršča gradivo najprej v abecedno urejena stvarna področja, nato jih z velikimi črkami razporedi v določene večje skupine in končno s stoticami v ožje skupine. Posamezne knjižnice imajo v katalogu od 19 do 31 področij, za večje skupine redko uporabljajo črko nad K, pri določanju manjših skupin pa so se štirimestna števila izkazala za zadostna. Dasi so bili poskusi, da bi za posamezne stroke določili posebne in različne ključne za razporejanje gradiva, prevladuje danes težnja, da bi kate-

gorije Eppelsheimerjevega ključa dobile normativno veljavo. — Drugi, geografski katalog vključuje tisto gradivo, ki je zemljepisno opredeljeno, in ga razporeja po abecedi geografskih imen, za nadaljnjo razvrstitev pa uporablja ključ sistematskega kataloga. Variante v geografskih katalogih posameznih knjižnic so predvsem v tem, da imajo nekatere enotno abecedno zaporedje za kraje, mesta, dežele, kontinente, reke, gorovja itd., druge pa ločena abecedna zaporedja za te vrste geografskih imen. — Razmerje med obema skupinama stvarnega kataloga je v raznih knjižnicah različno; minimalno je 12 : 88, maksimalno pa 40 : 60 na sto listkov med geografskimi in splošnimi vpisi. Ta razlika je odvisna od tega, ali listke geografskega kataloga vključujejo tudi v splošni sistematski katalog (prvi primer, ki pomeni močno dupliranje vpisov) ali ne (drugi primer). — Razen teh dveh skupin pa se v posameznih knjižnicah v stvarnem katalogu pojavljajo še posebni stranski katalogi: biografski katalog, ki vključuje z osebami katere koli stroke povezano literaturo, narodnostni katalog z literaturo o rasah in narodih, poskušali pa so tudi s časovnim katalogom, ki naj bi razporejal literaturo, ki je časovno opredeljena. Po vseh teh navedbah sklepa avtor svoja izvajanja z ugotovitvijo, da v Zahodni Nemčiji res nimajo enotnega sistema v stvarni katalogizaciji, kot ga imajo na primer v Združenih državah Amerike, da pa je kljub temu presenetljiva enotnost v metodi katalogizacije.

Tudi zadnje objavljeno predavanje ima kot prejšnje za predmet stvarni katalog. Ulrich Fellmann iz Aachena govori o izkušnjah z decimalno klasifikacijo v stvarnem katalogu knjižnice Tehniške visoke šole v Aachenu, ki velja za rojstni kraj nemške DK, od koder se je v Nemčiji močno razmahnila, dasi jo splošne znanstvene knjižnice dosledno odklanjajo. Avtor govori o DK predvsem z vidika njene univerzalnosti, fleksibilnosti in me-

todike; čeprav ji upravičeno lahko marsikaj očitamo, pa velja, da DK ustreza danes tako poudarjeni zahtevi po splošnem občevalnem jeziku za vsa strokovna področja, da daje možnosti nadaljnje prilagoditve, razširitve ali omejitve in kombinacije, pa je zato tudi v metodičnem oziru zelo uporabna in koristna. Eppelsheimerjeva metoda razporejanja v področja in večje skupine ustreza DK-metodi glavnih tablic, njegov ključ za uvrščanje v nadrobne skupine pa metodi pomožnih tablic v DK. V članku sta navedena dva konkretna podatka o aachenskem stvarnem katalogu, ki sta po svoje zanimiva: poleg sistematskega DK-kataloga je v stvarnem katalogu tudi zemljepisni katalog; leta 1965 pa so iz sistematskega DK-kataloga izločili skupini jezikoslovje in literatura ter ju uredili po lastnem sistemu, predvsem zato, ker je analitično-sintetična DK-notacija vodila do prevelikega števila sestavljenih vrstilcev, ki so uporabnikom povzročali težave.

Namenoma sem se v poročilu o reviji omejil le na prikaz aachenskih referatov, ker ti najbolj živo govorijo o aktualni problematiki zahodnonemškega znanstvenega knjižničarstva. Poleg teh pa ima letnik še vrsto člankov in prispevkov, ki nam predstavljajo posamezne knjižnice ali katero od njihovih dejavnosti (med njimi tudi sofijsko narodno biblioteko), dalje pogovore o knjigah in končno še vrsto obvestil in poročil o društvi, ustanovah in zborovanjih.

Stanislav Kos

Zentralblatt für Bibliothekswesen.
Leipzig. LXXXI/1967, št. 1—12, 768 + XXIV str. 8°.

Iz bogate vsebine letnika lahko zopet razberemo le skupine, ki obravnavajo posamezna področja bibliotekarstva. Letnik začenjajo članki, posvečeni dvajsetletnici ponovne otvoritve Nemške državne biblioteke. Kunzejevemu poročilu o slovesnostih in slavnostnem govoru državnega sekre-

tarja za visoko šolstvo sledi kratek, a zanimiv članek Hansa Balzerja: »Bralci se zahvaljujejo svoji knjižnici. Razstava v vestibulu Nemške državne biblioteke«. Na razstavi, ki pomeni precejšnjo novost v knjižnicah, prikazuje šestnajst korporativnih uporabnikov iz znanosti in industrije, kako jim je Nemška državna knjižnica pomagala pri njihovih raziskavah in delu. Razstava je pokazala na živo povezovanje največje nemške knjižnice z industrijo in na pomembne ekonomske koristi, ki jih knjižnica s svojim eksaktnim delom daje neposredno proizvodnji. Razstava ni nastala slučajno, saj odseva politične težnje v Nemški demokratični republiki. Kajti mnogi avtorji razpravljajo o racionalizaciji dela v knjižnicah in iščejo možnosti, kako bi se knjižnice čim bolj vključile v intenzivno rast socializma s tem, da bi z istimi sredstvi mogle čim hitreje posredovati znanstvenikom in strokovnjakom čim več knjig.

Tako analizira Gerhard Schwarz organizacijo petih znanstvenih knjižnic v članku »O poslovanju v znanstvenih knjižnicah«. Podrobno razčleni posamezne faze dela in pokaže na prednosti in pomanjkljivosti posameznih postopkov. Ugotavlja, da je cena obdelave ene knjižne enote približno enaka ceni knjige. V dobro organiziranem tekočem traku vidi idealne možnosti za kvalitetno in hitro obdelavo knjižnega gradiva ter za sistematično kontrolo posameznih procesov dela. Prav zato ima po njegovem mnenju referentski sistem nekatere pomanjkljivosti.

Ingeborg Goltammer poroča o mednarodnem posvetovanju o racionalizaciji dela, ki ga je organiziral Metodični center za znanstvene knjižnice v Berlinu. Posvetovanje je obsegalo štiri kompleksne teme: 1. ideološko-teoretična načela, 2. centralizacija in koordinacija, 3. organizacija normiranja in standardiziranja in 4. tehnizacija in avtomatizacija. V isti številki piše Gertrud Stein v članku: »O elektronskih strojih za